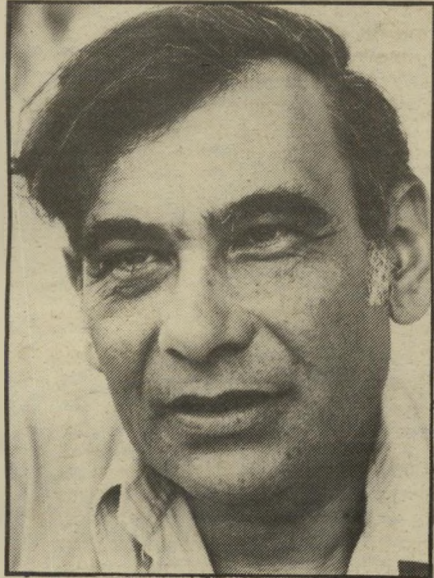

נאר של נייר

להיות בת של מהפכן מת ★ ז'דאנובים תופרים חליפות
חדשות ★ טעות המחברת ★ שירים צבריים ★ רציחת גבר
ביום המחזור ★ אופנוע אצטקי מפונצ'ד ★ האוטופיות של אמיל גרינצווייג

משורר סיוון

ביאליק אכל תפוח-אדמה

זך ומשוררים אחרים, שהחלו דרכם השירית בראשית שנות החמישים, מפתיע בקובץ שיריו החדש לחיות בארץ-ישראל*.

בקובץ חוזר סיוון לנוסח שירי פשוט, רגיש ואמין, או כפי שהוא כותב כשירי-הפתיחה: בזמן האחרון אני מרבה לכתוב ביד... סיוון מביא תמונות ארצי-ישראליות, דרך טי אס אליוט בירושלים, שיר שבו הוא מתאר את חוויית גילוי שירת אליוט, בראשית שנות החמישים, אל ואריאציות מקומיות של שירי ביאליק, שירים שהם ואריאציות על שורות של ביאליק, כמו: ביאליק, שיצא לקראת החורף והבין / תפוח-אדמה, אבל אותו. עונה שלמה / היה יושב, היה אורב במעונו / עד שבאה לו אותה ציפור על חלוננו...

שיריו של אריה סיוון מתפרשים על גופים של תל-אביב, של ירושלים, של הכרמל ושאר המראות, ובחורה לתל-אביב: זה למעלה מששים שנה הולכת / וסוככת השבשבת על גגו / של

* אריה סיוון - לחיות בארץ-ישראל; הוצאת עם עובד; 97 עמודים (כריכה רכה).

בצר סיפורי-המעשה הפוליטי נגול סיפור התבגרותה של רוזי בורגר, דרך סיפורי-אהבה חפייים, עד שכצפת מתאהבת רוזי בצרפתי רדיקל, שכרומה למהפכנים רבים בצרפת ובאירופה, אינו מוכן לוותר על מישפחתו לשם אהבתו, והוא מציע לרוזי ליהפך לפילגשו: פילגשו של ברנר שבאליה אינה בתו של ליונל בורגר...

אחרי התבוססות ברפש של יפיינפש בינות לסיסמות נבוכות של מתקני-עולם, מעדיפה רוזי, ששורשי חינוכה הטוב ניצחו, לחזור לאותו מתנק דרום-אפריקאי, העדיף בעיניה על החופש האירופי.

בתו של בורגר הוא ספר המעמת את הניוון הרדיקאלי של אירופה עם הצורך האמיתי במהפיכה בדרום-אפריקה — צורך המביא אנשים מעולים, הגונים ומוכנים להקרבה, אל החוגים הרדיקאליים שם. מעבר לעיסוק במהפכה ובמהפכנים, בולט כישרונה של נדין גורדימר לשור את נפשות גיבוריה בתוך הנופים הסובבים אותם ובתוך הפוליטיקה הלוכרת אותם. כישרון זה מצדיק את מעמדה כאחת מבכירי הסופרים היוצרים כיום בעולם, ולא פלא שכשנים האחרונות היא מועמדת בתחרות לזוכיה בפרס-נובל.

איני יכול שלא לסיים סקירה זו בתשובה אותה העניקה גורדימר, לפני כמה שנים, לשאלה:

מה מידת ההשפעה שלך בתור סופרת? ייתכן שיש לסופרים איזושהי השפעה על הצעירים. אין להם שום השפעה על הממשלה. כי מה אנחנו עושים בעצמם? אנו מפרשים תקופה ומראים איך היא השפיעה על חי הכותבים. זהו מעין מיסמך לדורות הבאים. אך אני מסופקת אם יש לנו איזושהי השפעה על הדור.

בתו של בורגר הוא מהספרים המעולים שתורגמו בעת האחרונה לעברית. תרגומו של אמציה פורת הוא בהיר, נקי מפגמים ומרתק.

שירה

לחיות בא"י

בנוף המשוררים הישראלי נחשב אריה סיוון למשורר מינורי, ששיריו עשויים להפתיע. סיוון, שהוא בן דורם השירי של יהודה עמיחי, נתן

את מארג הרילמות המהפכנית הללו אורגת גורדימר החל מילדותה של רוזי בורגר, כאשר היא מביאה חפצים להוריה הכלואים בבית הכלא. זוהי נערה שגורלה נחתך, בשל אורח חייהם של הוריה, ברצון או שלא ברצון, למרות חוסר תודעתה והכרתה, הופכת רוזי, בגלל הוריה, לסמל של המהפכה בדרום-אפריקה. וכדומה לכל סמל אחר, עליה למלא ציפיות, הן

סופרת גורדימר אין השפעה על הממשלה

של הרוב השחור והמדוכא והן של השילטון הלבן המרדא, הרואה בעצם קיומה סכנה. רוזי מלווה את מישפטו של אביה, תוך שהיא משחזרת את דיוקנו ועברו, תמונה אחרי תמונה. כשהיא מתבגרת ואביה מת, רוקמת רוזי בורגר בהדרגה, בהתנהגות למופת, את האפשרות שהמישטר לא יחשור בה כחותרת — מצב שאותו היא מנצלת כדי להימלט מארצה, לבית אשתו הראשונה של אביה, בחוף הריזוויירה הצרפתית.

תרגום בתו של בורגר

כאשר ראה-אור בשנת 1979, בלונדון, הרוזן בתו של בורגר, מאת נדין גורדימר, הוא עורר סערה ספרותית.

גורדימר, סופרת דרום-אפריקאית שספריה תורגמו לרוב לשונות העולם, נחשבת כוגדת בעיני בני-עמיה. כאשר שלחה הוצאת גונתן קייפ, עותקים מבתו של בורגר לדרום-אפריקה, פירסם מינהל-הפירסומים הדרום-אפריקאי צו האוסר על מכירת הספר, משום שהוא מטפל בבעיית-הגזעים באופן בלתי-רציוני: עיסוקו בתודעת השחורים והכנת המהפכה השחורה... הלבנים הם הרעים והשחורים הם הטובים. כך שזה רומן בלתי-הוגן ומוזק למוצר הציבורי.

כיום אלה ראה-אור הספר בתו של בורגר בתרגום לעברית.

כבתו של בורגר יש שתי דמויות מרכזיות. הראשון הוא ליונל בורגר, רופא דרום-אפריקאי, חבר המילגה הקומוניסטית, פעיל באירגון מהפכני. ליונל בורגר נאסר, נידון למאסר-עולם ומת בכלא. הרמות המרכזיות השניה היא רוזיה בורגר, בתו. המחברת, גורדימר, בוחנת את מורשתו של האב המהפכן באמצעות אורח-חיה של בתו.

רוזיה שואפת, לאורך מרבית הספר, להימלט מן המחויבות המוטלת עליה בגלל ריעותיו, עמדותיו וגורלו של אביה. כל מי שייחפש כבתו של בורגר תיאור תיעודי לעולות ולמתרחש בדרום-אפריקה, עשוי להתאכזב. שכן, עיסוק זה הוא בשולי העלילה הסיפורית שאותה רוקמת גורדימר בכישרון כה רב.

דמותו של בורגר תפורה כפרטים רבים לקורותיו הממשיים של בראם פישר, עורך-דין דרום-אפריקאי, שהיה ממנהיגי המפלגה הקומוניסטית שם ומת בבית-הכלא.

בתו של בורגר עוסק בשאלת המעורבות הפוליטית, כמשמעויות המהפכניות הקיימות בעולם-השלישי, לעומת המשמעויות של המהפכנות והליברליזם האירופי, שהינם מווייפים וחסרי כל תוכן ממש.

* נדין גורדימר - בתו של בורגר; עברית: אמציה פורת; הספרייה לעם, הוצאת עם עובד; 334 עמודים (כריכה רכה).

אורה נמיר סורגת כיפה-אדומה

לא הייתי חושש מהכיפה-האדומה שאותה סורגת ח"כ אורה נמיר, אילו מפלגת-העבודה היתה מודיעה ברבים, שיש בכוחה לשנות את עקרונות המועצה-לתרבות ולאמנות ולהפי' כה לרשות-ציבורית, נוסח המועצה לתרבות ולאמנות בבריטניה — רשות שאינה מושפעת משילטון של מיפלגה זו או אחרת; מועצה שתקציביה מתוחים וחשופים לעיני הציבור; מועצה שאינה מעניקה תקציבים ומעניקים מתחת לשולחן, בלא ששיקוליה יהיו פתוחים לעיני הציבור הרחב.

אבל יש סיבה ברורה מדוע אין מיפלגת העבודה טורחת להבטיח הכנסות כאלה לציבור הרחב. ולכן אני פוחד מהכיפה-האדומה שסורגת אורה נמיר עשרת מונים יותר מהכיפות הסרוגות של זבולון המר. אמרכלי זבולון המר הם אויב מוגדר לתרבות. אמרכלי אורה נמיר של מתח הם צבועים המעלים שם התרבות וחופשי-ההבעה לשווא.

אני פוחד מהכיפה-האדומה של אורה נמיר.

מועמדת לשרת-החינוך נמיר (הרה-תקציבים יחליף אפיק

משתלטים אמרכליה של נמיר על מערכת-החינוך ומעבירים את בת-הספר, שעברו שטיפת-מוח רתית בעידן המר, לשטיפת-מוח של "ערכי תנועת העבודה" (בגק הפועלים, סולל בונח ועוד וכתבה וכתבה). אני רואה את העסקנות, המורעבת מזה כמעט שבע שנים, מתנפלת כאריות מורעבים על משימות-החינוך הדרו, כנוסח זווית הראייה המצומצמת של נמיר.

אני רואה את הרה-תקציבים של המועצה לתרבות ולאמנות מחליף אפיק ומתחיל לסבסד את הגופים, שאותם סיבסד עד לפני שבע שנים.

למראה אורה נמיר, הסורגת מזה שנים כיפה אדומה, אני מתמלא חרדה מפני הוואב הנורא והאיום של ה'זדאנובים', שצמח ופרח עשרות בשנים על הקרקע של תנועת-העבודה — בעיקר מפא"י ואחדות-העבודה — שנהגה כבעלת מנופול על התרבות הישראלית, מבלי שהטריחה עצמה לטפח תרבות זו והעריפה לטפח את עסקניה והפרזיטים שלה.

החוויה הישראלית

בעוד שבמערכת-החברתית לכנסת ה-11 נזחרים מנהיגי מיפלגת-העבודה לתפור חליפות של שרים, אין זה סוד שיו"ר ועדת-החינוך כנסת ה-10, ח"כ אורה נמיר, סורגת-כבר שש שנים כיפה-אדומה, תוך שהיא מייצרת עצמה למישרת שרה-החינוך והתרבות כממשלה הבאה, במקום כיפתו הסרוגה של זבולון המר.

אחרי קרוב לשבע שנות צביעות, כזב, אחיזת-עיניים, השתלטות פוליטית ברוטאלית של אמרכלי המפד"ל וזבולון המר על מערכת החינוך והתרבות כמדינה — אני מלא חשש מפני היום שבו תרד אורה נמיר ממכונית-השרד של שרה-החינוך, מול בית מנחיים בירושלים, תיכנס ותתיישב בכורסת שרה-החינוך.

אני פוחד מפני המהירות שבה תרתום אורה נמיר, תניכת הזדנובים של תנועת-העבודה, את עגלת החינוך והתרבות לצרכי מיפלגתה (כמעט ונתפתיתי לכתוב האידאולוגיה של מיפלגתה). אני רואה את המהירות שבה